

Innst. S. nr. 161

(2008–2009)

Innstilling til Stortinget frå næringskomiteen

St.prp. nr. 41 (2008–2009)

Innstilling frå næringskomiteen om SAS AB – sta- tens deltakelse i kapitalforhøyelse

Til Stortinget

1. SAMANDRAG

1.2 Hovudinnhaldet i proposisjonen

Styret i SAS AB (SAS) har foreslått for selskapsaksjonærer at det gjennomføres en utvidelse av egenkapitalen i selskapet på om lag 6 mrd. svenske kroner gjennom en fortrinnsrettsemisjon. Det er en forutsetning for at emisjonen skal lykkes at alle de store aksjonærene deltar. Det er også behov for å få den på plass raskt. Dette forslaget vil derfor bli tatt opp til behandling på en ekstraordinær generalforsamling 13. mars 2009. Staten ved Nærings- og handelsdepartementet eier 14,3 pst. av aksjene i SAS. Også den danske og den svenske stat er store aksjonærer med henholdsvis 14,3 pst. og 21,4 pst. av aksjene i selskapet.

SAS er det største flyselskapet i Skandinavia og har hovedkontor utenfor Stockholm. Selskapet driver nasjonal og internasjonal flyvirksomhet med utgangspunkt i forretningsområdet SAS Scandinavian Airlines med datterselskapene SAS Norge, SAS Sverige, SAS Danmark og SAS International. Utover dette har selskapet de siste årene også eid andre flyselskap som Widerøe, Spanair, Air Baltic, Blue 1 og Estonian Air. Disse har fløyet under egne varemerker. Konsernet eier og driver en betydelig bakketjeneste. I Norge har Widerøe og SAS Norge samarbeidet om et landsdekkende rutenettverk. Dette har vært en viktig del av det norske luftfartstilbudet.

SAS har, som mange andre flyselskap, vært gjennom turbulente år. Etter en viss bedring og økono-

misk overskudd i 2006 og 2007 forsterket problemene seg gjennom 2008. Stigende brenselpriser i deler av året og et sterkt fall i flytrafikken på grunn av økonomiske nedgangstider har bidratt til dette. Datterselskapet Spanair har vært spesielt hardt rammet. SAS fikk i 2008 et underskudd på 6,3 mrd. svenske kroner, hvorav 4,9 mrd. kroner hadde tilknytning til Spanair. Dette har svekket soliditeten i selskapet. Egenkapitalsituasjonen kan ytterligere forverres de nærmeste kvartalene inntil iverksatte rasjonaliseringstiltak og en stigende etterspørsel igjen gir grunnlag for overskudd i selskapet.

Forslaget om kapitalutvidelse er et ledd i en strategiplan som skal gi et mindre og mer fokusert, men lønnsomt SAS. Strategien "Core SAS" innebærer en mer effektiv organisering av selskapet med en ny og slankere konsernstruktur, kostnadsreduksjoner, lønnsreduksjoner og salg av datterselskap. Styret mener at den nye strategiplanen vil sikre en god underliggende drift og et SAS som kan gi avkastning til aksjonærene. Det er på denne bakgrunnen styret har henvendt seg til aksjonærene med et forslag om å utvide egenkapitalen i selskapet.

Det legges i proposisjonen frem forslag om at Nærings- og handelsdepartementet gis fullmakt til å delta proratarisk i en kapitalutvidelse i SAS på visse vilkår. Statens andel av emisjonen er om lag 860 mill. svenske kroner, som tilsvarte om lag 721 mill. norske kroner basert på valutakursen den 1. februar 2009. Svingninger i valutakursen gjør at dette beløpet kan endre seg. Den statlige deltakelsen skal skje innenfor en ramme som gjør at statens eierandel på 14,3 pst. forblir uendret.

1.2 Eksterne vurderingar

Nærings- og handelsdepartementet har engasjert det internasjonale rådgivningsselskapet Greenhill &

Co. International LLP som finansiell rådgiver for å vurdere styrets forslag ut fra et kommersielt ståsted. Rådgiverne peker i sin vurdering på at SAS befinner seg i en vanskelig økonomisk situasjon, og selskapet trenger tilførsel av kapital for å unngå å komme i en finansiell stresset situasjon.

Rådgiveren har konkludert med at SAS' anslag om et kapitalbehov på om lag 6 mrd. svenske kroner for å kunne gjennomføre sin strategiske plan er et fornuftig nivå. Frisk kapital vil gå til nedbetaling av gjeld og for å sikre gjennomføring av planen. Greenhill mener videre at statens investering vil kunne gi markedsmessig avkastning dersom selskapet lykkes i å gjennomføre det skisserte opplegget. De understreker at det er en risiko knyttet til gjennomføringen av planen, og det er usikkerhet knyttet til når markedet for flyreiser tar seg opp. Det er betydelig usikkerhet om når den negative situasjonen i verdensøkonomien vil snu. Dette gjør det utfordrende å lage gode prognoser for utviklingen i etterspørselen etter flyreiser i 2009, 2010 og senere.

Nærings- og handelsdepartementet har i tillegg til den finansielle rådgivningen også hatt juridisk bistand fra Wiersholm advokatfirma AS i sitt arbeid med vurdering av situasjonen i SAS og forslaget fra styret.

Både den svenske og den danske stat har behandlet styrets opplegg parallelt med den norske stat, men har benyttet egne rådgivere. De har trukket samme konklusjoner som den norske regjering, slik at regjeringene i alle de tre landene har besluttet å fremme forslag om å delta i emisjonen ut fra sin proratariske eierandel og ut fra at emisjonen skjer på markedsmessige vilkår. Den største private aksjonæren, Knut og Alice Wallenbergs stiftelse, har også offentliggjort at de vil støtte transaksjonen i forbindelse med at selskapet la frem styrets forslag.

1.3 Luftfartspolitiske forhold

Strategiplanen er basert på at SAS fortsetter som et selvstendig skandinavisk flyselskap. Dersom planen godkjennes og iverksettes, vil det, slik Nærings- og handelsdepartementet ser det, ha liten eller ingen effekt på trafikken i Norge.

Strategiplanen og kapitalutvidelsen opprettholder det skandinaviske eierskapet i SAS AB og har dermed ikke konsekvenser for de bilaterale luftfartsavtalene Norge har med land utenfor EU/EØS-området.

1.4 Departementet si samla vurdering og tilråding

I Eierskapsmeldingen, jf. St.meld. nr. 13 (2006–2007) Et aktivt og langsiktig eierskap, er SAS kategorisert som et selskap der staten har rene forret-

ningsmessige mål. En beslutning om å investere i SAS vil derfor måtte skje på markedsvilkår.

Selskapet har en helt sentral rolle i norsk samferdsel og leverer gjennom samspelet mellom SAS Norge og Widerøe et landsdekkende rutetilbud innenriks i Norge og mellom Norge og utlandet. Samferdselspolitiske konsekvenser har vært med i departementets vurderinger, men det har vært en forutsetning at en investering vil kunne gi tilfredsstillende markedsmessig avkastning.

1.5 Økonomiske og administrative konsekvensar

Statlig deltakelse i kapitalforhøyelsen i SAS foreslås bevilget på kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 96 Aksjer, og finansiert ved trekk på statens konto i Norges Bank. Dette vil isolert sett medføre økte netto renteutgifter for staten. Fremtidige utbytter fra selskapet vil bli inntektsført i de årlige budsjettproposisjonene på vanlig måte.

Nærings- og handelsdepartementet forventer en markedsmessig avkastning på investeringen i SAS.

Staten eier 14,3 pst. av aksjene i SAS. En emisjon på 6 mrd. svenske kroner vil da innebære at staten må dekke om lag 860 mill. svenske kroner. Avhengig av valutakurs utgjør det anslagsvis 720–800 mill. norske kroner.

Selskapet legger til grunn i strategiplanen at det ikke vil bli utbetalt utbytte før i 2012, det vil si for regnskapsåret 2011. Det er således ikke budsjettert med utbytte fra SAS for regnskapsåret 2008.

2. MERKNADER FRÅ KOMITEEN

Fleirtalet i komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Gunvor Eldegard, Sigrun Eng, Steinar Gullvåg, Sigvald Oppebøen Hansen og Arne L. Haugen, frå Høgre, Torbjørn Hansen og Elisabeth Røbekk Nørve, frå Sosialistisk Venstreparti, Inge Ryan, frå Kristeleg Folkeparti, Knut Arild Hareide, frå Senterpartiet, leiaren Ola Borten Moe, og frå Venstre, Leif Helge Kongshaug, viser til at svenske, danske og norske styresmakter historisk sett har lagt vekt på å opptre samordna i samband med viktige eigaravgjerder i SAS. Fleirtalet er nøgd med at dette òg kjennemerker og ligg til grunn for tilrådinga frå Regjeringa om å ta del i den planlagde utvidinga av eigenkapitalen i selskapet, som er meint å auka med 6 mrd. svenske kroner gjennom ein fortrinnsrettsemisjon.

Komiteen er kjend med at SAS står andsynes alvorlege og krevjande utfordringar i tida som kjem. Gjelda er relativt høg, marknadssituasjonen vanskeleg og trongen for omstrukturering og ny strategi

både openberr og nødvendig. Komiteen viser til at selskapet i 2008 fekk eit underskot på 6,3 mrd. svenske kroner. Brorparten av dette – heile 4,9 mrd. – kom av underskot og avskrivningar i Spanair, som no er rapportert avhenda i konsernrekneskapen for 2008. Komiteen meiner det er gode grunnar til å setja spørjeteikn ved dei avgjerdene og vegvala som har ført til dette kritikkverdige utfallet.

Komiteen viser til at styret i SAS den 3. februar 2009 la fram ein ny plan for vegen vidare; "Core SAS". I stutte drag ynskjer selskapet å satsa på nett opphavleg kjerneverksemd: heimemarknaden generelt og forretningsreisande spesielt.

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, stør og måla om å minska kostnadene, strauformlineforma organisasjonen og styrkja kapitalstrukturen. Det siste ligg til grunn for styret sitt framlegg om å henta inn ny eigenkapital. Fleirtalet er samd i at dette trengst, og er glad for at både svenske og danske styresmakter og den største private eigaren, Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse, stør dette framlegget til vedtak på den ekstraordinære generalforsamlinga den 13. mars 2009.

Fleirtalet syner til Eigarskapsmeldinga, jf. St.meld. nr. 13 (2006–2007) Et aktivt og langsiktig eigarskap, der SAS er kategorisert som eit selskap der staten har reine forretningsmessige interesser og mål. Dimed lyt ei avgjerd om å investera i SAS måtta skje på marknadsvilkår. Fleirtalet deler departementet si vurdering av at desse omsyna ligg til grunn for framlegget om å medverka proratarisk i den planlagde kapitalutvidinga i SAS. Såleis kjem den norske staten ved Nærings- og handelsdepartementet til å halda fram med å eiga 14,3 pst. av aksjane i SAS. Samstundes tek fleirtalet til orientering at selskapet i strategiplanen sin signaliserer at noko utbyte venteleg ikkje vert betalt ut før i 2012, det er: for rekneskapsåret 2011.

Fleirtalet meiner at andre omsyn enn berre dei avgrensa forretningsmessige og er viktige i denne saka: SAS har vore, er og vil vonleg vera ein av hjørnesteinane i norsk infrastruktur med sitt rutenett, andre tenestetilbod og arbeidsplassar. Fleirtalet legg til grunn at dette skal haldast ved like og vidareutviklast – på vilkår og på eit vis som og gjev konkurrentane til SAS levelege føresetnader for drift og utvikling.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener en deltakelse i emisjonen er den beste måten å sikre statens aksjeverdier på, både i et kort og mellomlangt perspektiv. Disse medlemmer frykter at et nei til deltagelse ville kunne brakt selskapet over i en situasjon med finansielt stress, med påfølgende negative konsekvenser for selskapets ansatte og statens ver-

dier. Disse medlemmer viser til at emisjonen betinger at samtlige av de fire største eierne deltar og at salg ikke er et realistisk alternativ i dagens situasjon. Disse medlemmer ønsker å sikre skattebetalernes verdier i selskapet og vil understreke betydningen av at staten opptrer som en profesjonell eier i de selskaper staten har aksjer i. Disse medlemmer slutter seg derfor til forslaget om å delta i emisjonen.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Hans Frode Kielland Asmyhr, Kåre Fostervold og Øyvind Korsberg, viser til at det har vært et svært turbulent tiår for SAS, der interne omorganiseringer, arbeidskonflikter og stadig større underskudd har sørget for å sende selskapet ut i dyp økonomisk krise. Disse medlemmer viser også til at SAS over mange år har lansert en rekke kostnadssparingsprogram og effektiviseringstiltak uten at det har løst de økonomiske utfordringer selskapet har stått og fortsatt står overfor. Disse medlemmer viser også til at SAS har kjøpt og solgt andre flyselskap og annen virksomhet, noe som har ført til store økonomiske tap og gitt store økonomiske utfordringer for selskapet. Disse medlemmer vil i denne forbindelse vise til SAS sitt oppkjøp av Spanair der over 10 mrd. kroner ble brukt for å kjøpe selskapet. Nylig solgte SAS 80 pst. av aksjene i Spanair for 1 euro. I tillegg vil disse medlemmer også bemerke at SAS har opptrådt ulovlig overfor sine konkurrenter og er blant annet dømt for industrispionasje mot Norwegian og bøtelagt for ulovlig markedsdeling mellom SAS og Maersk Air. Disse medlemmer mener at de som har ledet SAS har gjort en rekke feil med hensyn til kjøp og salg, ikke fått god nok effekt av kostnadssparingsprogram og effektiviseringstiltak, og heller ikke vært gode nok til å møte moderne konkurranse innen luftfarten med hensyn til lavprisselskap. Disse medlemmer er glade for at de SAS-ansatte gjør en svært god jobb og mener at de ansatte er årsaken til at SAS har overlevd som selskap.

Disse medlemmer viser til at SAS-ledelsen i begynnelsen av februar lanserte nok en milliardsparepakke, "Core SAS".

Det innebærer at administrasjonen av SAS sentraliseres og legges til hovedkontoret i Sverige. Antall årsverk i SAS reduseres fra ca. 23 000 til 14 000. Omtrent 5 500 av reduksjonen kommer som følge av salg av virksomheter, mens vel 3 500 blir overflødige som følge av utsetting av driftsoppgaver, nedlegging av produksjon og effektivisering av organisasjonen. Regjeringen vet heller ikke hvor mange ansatte som vil bli oppsagt i Norge eller hvorvidt det vil bli reduksjon i flytilbudet. Dette burde etter disse medlemmers syn vært klarlagt før Regjeringen tar stilling til bruk av skattebetalernes penger på SAS.

Disse medlemmer viser til at luftfarten har endret seg radikalt siden SAS ble opprettet som et skandinavisk selskap. Den gang var det viktig å få i gang luftfart med staten som investor, men situasjonen nå er at det er meget stor konkurranse innenfor luftfarten både nasjonalt og internasjonalt. Derfor mener disse medlemmer at det ikke lenger er en oppgave for staten å være deleier i et flyselskap som opptrer i konkurranse med en rekke andre flyselskap og som er eid av private aktører. Disse medlemmer er spesielt opptatt av at statlig deleierskap ikke skal medføre konkurransevridning. Slik som situasjonen nå er innenfor finanssektoren, ikke minst på grunn av finanskrisen, er mangel på ny kapital en av de store utfordringene for en rekke selskap. Disse medlemmer viser til at SAS sin konkurrent Norwegian må ut av landet for å få tilgang på kapital for kjøp av nye fly. Derfor blir det etter disse medlemmers syn konkurransevridning når SAS med enkle grep får nærmere 800 mill. kroner av norske skattebetaleres penger. Samtidig uttaler konsernsjef Mads Jansson at dette ikke er en garanti for å redde selskapet. Derfor er disse medlemmer bekymret for at dette ikke er siste gang Regjeringen vil gå inn med skattebetalernes penger i SAS. Disse medlemmer viser til behandlingen av St.meld. nr. 13 (2006–2007) om et aktivt og langsiktig eierskap, der Fremskrittspartiet fremmet forslag om fullmakt til Regjeringen for å selge aksjene i SAS AB. Dessverre stemte ikke noen andre partier på Stortinget for dette forslaget.

For å sikre god, fremtidsrettet, moderne og rettferdig konkurranse innenfor luftfarten, fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget gir Regjeringen fullmakt til salg av aksjene i SAS AB."

4. TILRÅDING FRÅ KOMITEEN

Tilrådinga frå komiteen vert lagt fram av alle medlemene i komiteen unnateke medlemene frå Framstegspartiet.

Komiteen har elles ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjera fylgjande

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2009 gjøres følgende endring:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
950		Forvaltning av statlig eierskap	
	96	Aksjer	720 000 000

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre kan ikke se tungtveiende grunner til at staten på sikt skal opprettholde sitt eierskap i et privat luftfartsselskap. Disse medlemmer vil derfor legge til rette for at SAS på sikt kan få et annet eierskap, gjerne som en del av en større enhet innen luftfarten.

Komiteens medlemmer fra Høyre vil imidlertid understreke at et eventuelt salg må skje på et tidspunkt som ivaretar statens verdier, norsk luftfart og selskapets interesser på en god måte.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget gir Regjeringen fullmakt til salg av aksjene i SAS AB."

Komiteens medlem fra Venstre fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget gir Regjeringen fullmakt til å redusere eierandelen i SAS AB i forbindelse med oppkjøp, fusjoner eller strategiske allianser."

3. FORSLAG FRÅ MINDRETAL

Forslag frå Framstegspartiet og Høgre:

Forslag 1

Stortinget gir Regjeringen fullmakt til salg av aksjene i SAS AB.

Forslag frå Venstre:

Forslag 2

Stortinget gir Regjeringen fullmakt til å redusere eierandelen i SAS AB i forbindelse med oppkjøp, fusjoner eller strategiske allianser.

II

Nærings- og handelsdepartementet gis fullmakt til å delta proratarisk i en kapitalforhøyelse i SAS AB og opprettholde statens nåværende eierandel på i hovedsak de vilkår som er redegjort for i proposisjonen.

III

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet kan overskride bevilgningen over kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 96 Aksjer, som følge av endringer i valutakurs og mindre endringer i endelig fastsatt emisjonsbeløp.

Oslo, i næringskomiteen, den 26. februar 2009

Ola Borten Moe

leiar og ordførar

Vedlegg**Brev fra Nærings- og handelsdepartementet v/statsråden til komiteen,
datert 25. februar 2009****St.prp. nr. 41 (2008-2009) SAS AB – statens deltakelse i kapitalforhøyelse**

Vi viser til St.prp. nr. 41 (2008-2009) SAS AB – statens deltakelse i kapitalforhøyelse som ble lagt fram 13. februar 2009.

Ved en inkurie har det blitt feil i utformingen av forslag til vedtak, på side 10 i proposisjonen. I proposisjonen er forslag til budsjettvedtak fremmet som romertallsforslag III. Dette er et avvik fra normal praksis om å fremme forslag til budsjettvedtak som romertall I.

I tillegg er det i proposisjonen lagt til grunn feil kapittelbenevnelse. Nedenfor følger korrigert bud-

sjettvedtak, med riktig kapittelbenevnelse. Vi ber om at dette legges til grunn ved behandling av proposisjonen.

I statsbudsjettet for 2009 gjøres følgende endringer:

Utgifter:

Kap.	Post	Formål	Kroner
950		Forvaltning av statlig eierskap	
	96	Aksjer	720 000 000

